

aangezien het een nog lopend archief betreft. Dit resulteerde in een redelijk eenvoudige ordening, maar met een duidelijke beschrijving van het aanwezige materiaal. Het archief is hier binnengebracht in 125 archiefdozen. Na selectie werd dit herleid tot 57. Ondanks het feit dat het een depot is, kon er relatief veel verwijderd worden wegens dubbel of blanco. Naast al dit archiefmateriaal zijn er ook foto's, bibliografisch materiaal, periodieken, brochures en een spel teruggevonden. Deze zaken zijn overgedragen naar de daarvoor bestemde departementen.

Het archief (1994-2007) bevat 357 nummers, opgeborgen in 57 dozen (6,27 lopende meter). Het is toegankelijk mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris.

- 1 *Jaarverslag 2003*, Leuven: Ecolife, p. 1-2 (raadpleegbaar op <http://www.ecolife.be>).
- 2 Websites: <http://www.ecospot.be>, <http://www.kyotocode.be>, <http://www.voetenoetafel.be>, <http://www.ecolife.be/duurzaamheidsscan>, laatst geraadpleegd op 06/05/2010.
- 3 Piloottproject rond koolstofbudget voor particulieren.

COLLECTIE **Het archief van de Gentse Vrijzinnige Werkmansbibliotheek Leren Vereert**

Martijn Vandenbroucke, Amsab-ISG

In 1857 werd de weversvakbond Broederlijke Wevers gesticht. Al snel groeide de overtuiging dat de geestelijke ontwikkeling van de arbeider een van haar kerntaken moest zijn. Zonder kennis geen inspraak, zonder inspraak

geen macht. Onder impuls van enkele jonge leden werd in 1860 de bibliotheek Leesgezelschap der Wevers opgericht. Het Leesgezelschap beschikte over een 'boekzael' of bibliotheek en over een 'leeskamer' of leeszaal. De vereniging kende turbulente beginjaren. Er kwamen al snel spanningen binnen het bestuur, tussen de conservatieve strekking die pragmatisme en voorzichtigheid nastreefde, en een progressieve groep die alle onderwerpen bespreekbaar wilde maken voor de lezers. Uiteindelijk kwam het tot een afscheiding van die laatste, die meer aandacht wilden besteden aan het vrijzinnige gedachtegoed. Het Leesgezelschap vond een plaatsje binnen de in 1881 gestichte samenwerkende maatschappij Vooruit. De geschiedenis van de socialistische arbeidersbibliotheken bleef evenwel gekenmerkt door afsplitsingen en verhuizingen allerhande. Bij de inhuldiging van het nieuwe feestlokaal Ons Huis op de Vrijdagmarkt in 1902, kwam het tot een samensmelting met de Vrijzinnige Werkmansbibliotheek. Die was in het begin van de jaren 1870 door enkele Gentse internationalisten opgericht. De nieuwe bibliotheek kreeg de naam Vrijzinnige Werkmansbibliotheek Leren Vereert, genoemd naar de kenspreuk die reeds in 1870 door het Leesgezelschap werd gebruikt. Ze werd gevestigd in een met fresco's versierde zaal van Ons Huis. In 1911 kwam er een afzonderlijke leeszaal bij. Het aantal ontleningen steeg fors tussen 1903 en 1921, maar er was geen noemenswaardige toename van het aantal leden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gingen de meeste boeken als gevolg van de Duitse inbeslagnames en boekverbrandingen reddeloos verloren. In mei 1946 werd een nieuwe bibliotheek geopend in de Zuivelsteeg. Er kwam meteen ook een nieuwe bibliothecaris, Albert Bracke, opvolger van Gustaaf Posthumus (1911-1931) en Fouquaert (1931-1946). De collectie bestond uit zo'n 4000 boeken, jaarlijks aangevuld met ongeveer 500 aankopen.

Publiciteit voor de Vrijzinnige Werkmansbibliotheek Leren Vereert (Amsab-ISG, Gent)

In 1951 volgde een nieuwe verhuis naar een ruimte in het Feestlokaal van Vooruit. Leren Vereert ontwikkelde zich als een modelbibliotheek in Vlaanderen. Bibliothecaris Bracke overleed plots in 1974 en werd opgevolgd door Jacqueline Stevens. Door de moeilijkheden van Vooruit kwam de bibliotheek ook in de problemen. Geschillen met de uitbaters van het Feestlokaal, onaangekondigde sluitingen of het plots afsluiten van de verwarming zorgden ervoor dat het bezoekersaantal terugliep. Het Bibliothekendecreet van 1978 werd met beide handen aangegrepen om de collectie niet te laten verloren gaan: op 1 januari 1983 werd het bezit overgedragen aan de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Gent.

Toen in 1981-1982 op de zolder van het Feestlokaal van Vooruit een berg 'oud papier' werd aangetroffen, was al snel duidelijk dat het hier om het 'moederarchief' van de Gentse socialistische beweging ging. Dit archief werd het fundament waarop het huidige Amsab-ISG is gebouwd. Bijna dertig jaar geleden beschikte het handjevol medewerkers

echter nog niet over de kennis en ervaring om het archief wetenschappelijk te ontsluiten. Het werd als één geheel behouden onder de misleidende naam 'archief van BWP-federatie Gent-Eeklo'. Het werd beschouwd als een documentatiebestand, waar op geregelde tijdstippen losse archiefstukken aan werden toegevoegd. In sommige gevallen werden er ook – vrij onzorgvuldig en zonder afdoende verantwoording – stukken uitgehaald om die bij nieuwe collecties te voegen. Aangezien dit conglomeraatarchief zich hierdoor in een betreurenswaardige staat bevond, werd besloten het volledig door te nemen, de verschillende archiefvormers te ontleden en de respectievelijke archieven af te zonderen. Een van die archiefvormers was de Vrijzinnige Werkmansbibliotheek Leren Vereert. Het leeuwendeel van de collectie van Leren Vereert wordt gevormd door de omvangrijke briefwisseling uit de jaren 1955 en 1960-1963. Het archief telt 24 nummers, opgeborgen in twee archiefdozen, en bestrijkt de jaren 1860-1971. Het is raadpleegbaar mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris.